

ВІДГУК

офіційного рецензента
на дисертаційну роботу

«Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю
(на прикладі провінції Шаансі)»,
здобувача ступеня доктора філософії

Дін Яна

з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво
за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування

Опрацювання тексту дисертації Дін Яна «Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю (на прикладі провінції Шаансі)» дозволило скласти висновки про актуальність теми дисертації, обґрунтованості отриманих автором висновків, достовірності результатів проведеного дослідження, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки наукового рівня дисертації.

Актуальність теми дисертації.

Дослідження піднімає актуальну тему національного і інтернаціонального в сучасній архітектурі Китаю, зокрема, в провінції Шаансі. Дисертант звернув увагу на те, що поширення інтернаціональних тенденцій в архітектурі Китаю протягом останніх десятиліть призвело до нівелювання історичних національних традицій, а спроби відродити ці традиції зараз найчастіше відбуваються без належного розуміння регіональних особливостей. Тому автор – Дін Ян поставив перед собою задачу створити теоретичну базу історичних форм архітектури провінції Шаансі для цитування в сучасній архітектурі.

«Це свідчить про необхідність глибокого переосмислення семіотики традиційних китайських форм і принципів побудови композицій на прикладах громадських будівель різного функціонального призначення, виявлення найбільш стійких до змін елементів і аналізу можливості їх використання в сучасній архітектурі Китаю, заснованої на національних засадах» (стор.24).

Об'єктом дослідження є сучасна архітектура Китаю на прикладі провінції Шаансі.

Предметом дослідження є принципи використання національних традицій.

Межі дослідження: хронологічні – від часів династії Цинь (221-206 р. до н.е.) до XXI століття, територіальні – Китай, провінція Шаансі.

Мета дослідження «полягає в визначенні основних принципів і прийомів використання національних традицій в сучасних громадських будівлях Китаю, набору найбільш поширених композиційних прийомів і форм у порівнянні з

історичними аналогами і аргументації рівня тотожності стилізованих під національний стиль елементів архітектури та дизайну» (стор.26).

«Досягнення мети передбачається в кілька етапів – ознайомлення з існуючою джерельною базою щодо історичної архітектури провінції Шаансі (Шеньсі) і її місце в загальній архітектурній спадщині Китаю, іконографічні дослідження, далі – розробка методики дослідження, на основі якої досліджуються об'єкти сучасної китайської архітектури в національному стилі, ступінь їх відповідності історичним зразкам і регіональним особливостям і доказується, які саме національні ознаки найчастіше стають виразниками національної традиції в об'єктах туристичної атракції та наскільки вони відповідають історичним ознакам» (стор.27).

Завдання дослідження полягають в наступному:

«– ознайомитись з існуючими науковими джерелами з метою визначення кола недосліджених та малодосліджених питань;

– аргументувати причини зацікавлення китайськими національними традиціями в сучасній архітектурі;

– сформулювати визначальні ознаки традиційної китайської архітектури і простежити її регіональні особливості в провінції Шаансі;

– розробити методику дослідження використання національних мотивів в сучасній архітектурі провінції Шаансі;

– висвітлити пам'яткоохоронну діяльність із збереження пам'яток всесвітньої, загальнонаціональної і місцевої історико-культурної спадщини в провінції Шаансі, оскільки це дає розуміння до активізації відродження національних традицій в сучасній архітектурі;

– дослідити композиційні, морфологічні та семантичні особливості традиційної китайської архітектури і визначити її своєрідність в провінції Шаансі;

– згідно розробленої методики дослідити прояв національних ознак в сучасній архітектурі провінції Шаансі;

– згідно розробленої методики провести порівняльний аналіз старовинної китайської архітектури і сучасних будівель з метою їх відповідності»» (стор.27).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна роботи полягає в наступному:

«Вперше:

– відповідно розробленої авторської методики досліджено принципи використання національних ознак в сучасній архітектурі провінції Шаансі;

– згідно з авторською методикою проведено порівняльний аналіз старовинної китайської архітектури і сучасних будівель з метою їх відповідності.

Удосконалено:

- методичні підходи до дослідження національних мотивів в сучасній архітектурі провінції Шаансі;
- формулювання визначальних ознак традиційної китайської архітектури і її регіональні особливості в провінції Шаансі;
- дослідження композиційних, морфологічних та семантичних особливостей традиційної китайської архітектури і її своєрідність в провінції Шаансі.

Отримало подальший розвиток:

- визначення кола недосліджених та малодосліджених питань;
- дослідження причин зацікавлення китайськими національними традиціями в сучасній архітектурі;
- аналіз пам'яткоохоронної діяльності із збереження пам'яток всесвітньої, загальнонаціональної і місцевої історико-культурної спадщини в провінції Шаансі» (стор.28).

На основі проведеного аналізу тексту дисертації доведено факт створення пошукувачем теоретичної бази для використання історичних мотивів в сучасній архітектурі провінції Шаансі з урахуванням регіональних особливостей.

В дисертації використано такі методи дослідження:

- метод історичного аналізу,
- метод порівняльного аналізу,
- графо-аналітичний метод,
- іконографічний метод,
- метод фото фіксації,
- метод системно-структурного аналізу.

Про те, що автор обізнаний в темі дослідження, свідчить потужна опрацьована джерельна база і матеріали власних натурних обстежень.

Дисертація виконана Дін Яном у Київському національному університеті будівництва і архітектури під керівництвом доктора архітектури, професора, нострифікованого доктора хабілітованого Юлії Вадимівни Івашко.

Доведено, що здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Дін Яна повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Дослідження «Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю (на прикладі провінції Шаансі)», є результатом самостійної праці Дін Яна і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Підтверджено перевіркою на анти плагіат, що використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Дисертація складається з анотацій, словника спеціальних термінів, вступу, трьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Дисертація «Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю (на прикладі провінції Шаансі)», за змістом відповідає спеціальності 191 – Архітектура та містобудування (галузь знань 19 – Архітектура та будівництво). Загальний обсяг роботи з анотаціями – 210 сторінок, з них 123 сторінки основного тексту, 37 ілюстрацій, 29 сторінок списку використаних джерел (101 найменування), додатки на 8 сторінках. За змістом дисертація «Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю (на прикладі провінції Шаансі)» повністю відповідає спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми дослідження, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано мету і завдання дослідження, наукову новизну та практичну цінність роботи, а також наведено результати апробації дисертації в статтях і на конференціях

Перший розділ дисертації «СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИЗАЧАЛЬНИХ ОЗНАК ТРАДИЦІЙНОЇ КИТАЙСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ» по суті – розділ, який всебічно характеризує стан дослідження проблеми.

Оскільки тема модернізації національних форм з урахуванням регіоналізму є недостатньо дослідженою в Китаї, пошукувач значно розширив аспекти джерельної бази. Зокрема, він іде від загальних характеристик китайської архітектури включно зі стінописом до регіональних особливостей архітектури провінції Шаансі, зазначаючи, що «зміна династій практично не впливала на культурно-мистецькі уподобання» (стор.39).

«Зразками наслідування в сучасній архітектурі провінції Шаансі можуть стати історичні об'єкти, які зберегли первісну форму, є наземними і втіленням національних рис і регіональних особливостей. На основі відбору було визначено 33 об'єкти для наслідування форм. Це переважно традиційні пагоди різних типів, даоські, буддиські та конфуціанські храми провінції Шаансі» (стор.82).

Другий розділ має традиційну для дисертацій докторів філософії назву і побудову - «МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ОЗНАК ТРАДИЦІЙНОЇ КИТАЙСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ». Цей розділ описує вибрані методи дослідження, створені автором теоретичні моделі об'єктів-виразників національної ідентичності і пам'яткоохоронну діяльність із збереження пам'яток всесвітньої, загальнонаціональної і місцевої історико-культурної спадщини в провінції Шаансі.

«Для аргументації ступеню достовірності цитування історичних мотивів в сучасній архітектурі провінції Шаансі здобувачем запропоновано теоретичні моделі, які сконцентровано виражають національні ознаки і є апаратом проведення дослідження» (стор.4).

Третій розділ «ОСОБЛИВОСТІ ТРАДИЦІЙНОЇ КИТАЙСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ ПРОВІНЦІЇ ШААНСІ І ПРОЯВ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЗНАК В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ» є основним розділом дисертації, оскільки в ньому представлено безпосередньо основний результат дослідження. «Проаналізовано характерні композиційні і морфологічні особливості пагод періодів Суй, Тан і Сун і сформульовано найбільш характерний тип пагоди провінції Шаансі, який являє собою підкреслено витягнуту вгору споруду, завершену чотирьохсхилим дашком зі шпилем або банькою зі шпилем, переважно з квадратними планами нижнього та верхнього ярусів, де варіюється кут нахилу до центральної осі зовнішніх стін – від малого до більш значного, з 7-8 ярусами, висота яких досить невелика, однак достатня для влаштування півциркульних чи прямокутних віконних прорізів в стінах, причому яруси перспективно зменшуються вгору як по габаритах в плані, так і по висоті.

Типова пагода провінції Шаансі має підкреслено масивніший нижній ярус з півциркульним входом і практично позбавлена зовнішнього декору» (стор.164).

«Аргументовано домінування двох типів храмових павільйонів, похідних від храму Сінцзяо (Xingjiao Temple і храму Хуаян округу Ху (Hu County Huayang Temple).

Виявлено кілька прикладів храмів, спадкоємно пов'язаних з формотворенням малих архітектурних форм – ярусних павільйонів. Найбільш поширеним для храмів був поділ на чотири частини (дах, карниз, стіна, цоколь або подіум) із співвідношенням ширини фасаду до висоти: ширина фасаду менше півтори висоти або дорівнює півтори висоти – 7 об'єктів (найбільш поширений тип), ширина фасаду дорівнює двом висотам – 5 об'єктів» (стор.164-165).

3. «На основі проведеного дослідження було аргументовано застосування в сучасній архітектурі провінції Шаансі таких принципів використання національних традицій в сучасній архітектурі: принцип стандартизації цитованих історичних форм і принцип адаптації історичних форм.

Функція сучасного об'єкту впливає на ступінь використання національних ознак на фасадах: туристичні об'єкти (готелі, заклади громадського харчування) використовують більшу кількість елементів, які асоціюються з Китаєм (наприклад, червоні ліхтарики, віяла, скульптура), в готелях, банках, медичних закладах, університетах і офісах ці елементи використовуються більш обмежено і стримано» (стор.166-167).

Серед загальних висновків дисертації відмітимо наступні:

1. «Аналіз проявів ознак традиційної китайської архітектури в сучасних будівлях міста Сіань довів, що відбулось спрощення традиційних форм разом із збереженням характерних силуетів, притаманних храмам, але з врахуванням багатопверховості сучасних громадських будівель.

В готелях і закладах громадського харчування спрощуються форми дахів, які не мають таких підкреслених угнутих кутів. Поширене застосування деталізованих складних карнизів, однак значно спрощується порівняно з історичними об'єктами площина стіни, яка практично позбавляється декору. Так само не загальнопоширеними є входи в китайському стилі. Більш стриманого характеру набуває поліхромія, особливо в готельних будівлях. Оригінальним прийомом є завершення по суті модерністської будівлі павільйоном традиційних обрисів на даху» (стор.170).

2. «Виявлено наступні принципи використання модернізованих національних форм в сучасній архітектурі провінції Шаансі:

1. **Принцип стандартизації цитованих історичних форм**, коли створюються певні узагальнені шаблони в сучасних матеріалах і конструкціях, які уособлюють китайську національну ідентичність. Порівняння застосування національних мотивів в сучасних громадських будівлях довело, що це застосування пішло шляхом спрощення елементів і декору, в окремих випадках національні форми стилізувались під сучасні будівельні матеріали.

2. **Принцип адаптації історичних форм** до будівель принципово іншої функції, а відтак і архітектурно-планувального рішення, що призводить до появи певного ефекту декорації. Порівняно з дрібномасштабними історичними будівлями сучасні об'єкти стають крупномасштабними шляхом укрупнення членувань фасадів, вікон і стилізованого укрупненого декору в сучасних матеріалах. Заклади громадського харчування використовують більшу кількість елементів, які асоціюються з Китаєм (наприклад, червоні ліхтарики), в готелях, банках, медичних закладах, університетах і офісах ці елементи використовуються більш обмежено і стримано» (стор. 170-171).

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою. Зміст викладений логічно, грамотно, зрозумілою науковою мовою з правильним використанням специфічної термінології.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Результати дисертації були опубліковані в 16 наукових працях: в фахових наукових виданнях України – 2 статті у співавторстві, 7 в співавторстві в іноземних фахових виданнях, які входять до наукометричної бази SCOPUS та Web of science, 7 тез наукових доповідей, з них всі у співавторстві.

Результати досліджень, які викладені в дисертації, були представлені на 8 наукових конференціях, з них 7 – міжнародних, 1 – загальноукраїнська.

Наукові публікації здобувача містять матеріали авторських досліджень, всі статті написано з співавторами з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи.

1. В дисертаціях слід уникати суцільних масивів тексту без розподілу на абзаци (стор.31).

2. В третьому розділі є фотофіксація автора, хотілося б побачити авторську фотофіксацію в попередніх розділах.

3. Бажано уникати надто дрібних малюнків і фотографій, які погано сприймаються в дрібному масштабі (3 розділ, стор.146, 147, 149).

4. Автор дуже детально описав, проаналізував і систематизував історичні об'єкти, тоді як сучасну архітектуру провінції Шаансі охарактеризував більш схематично. Логічно було б навести наприкінці розділу 3 або в загальних висновках графічні аналітичні таблиці фасадів сучасних об'єктів провінції Шаансі за взірцем, як це було зроблено щодо пагод і храмів.

Водночас ці зауваження не зменшують значення дисертації, яка є дуже важливою для Китаю, і не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Дін Яна на тему «Принципи використання національних традицій в сучасній архітектурі Китаю (на прикладі провінції Шаансі)», виконана на високому

науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 19 – Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Дін Ян заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 19 – Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Офіційний рецензент:

Кандидат архітектури, доцент
кафедри інформаційних технологій
в архітектурі
Київського Національного університету
будівництва і архітектури

О.М. Козакова

Підпис кандидата архітектури, доцента О.М. Козакової засвідчую
Перший проректор Київського Національного університету
будівництва і архітектури

проф. _____ Д.О.Чернишев

